

رهیافتی نو در طراحی منظومه‌های ماهواره‌ای جهت پوشش منطقه‌ای با استفاده از پارامتر تعديل دقت هندسی

مهدی فکور^{۱*}, محمد قربانی^۲, مجید بختیاری^۳

۱- دانشیار، مهندسی مکانیک، دانشگاه تهران، تهران

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد، مهندسی هوافضای دانشگاه تهران، تهران

۳- کارشناس ارشد، مهندسی مکانیک، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران

* تهران، صندوق پستی ۱۴۳۹۵-۱۵۶۱

اطلاعات مقاله

مقاله پژوهشی کامل

دریافت: ۲۳ دی ۱۳۹۵

پذیرش: ۲۰ فروردین ۱۳۹۶

ارائه در سایت: ۱۳ اردیبهشت ۱۳۹۶

کلید واژگان:

پوشش دهنده منطقه‌ای

منظومه ماهواره‌ای

مدار ارتقای پایین

چیدمان

پارامتر تعديل دقت

چکیده

امروزه میزان پوشش دهنده منطقه‌ای توسط ماهواره‌ها یکی از عوامل مهم در دسترسی به اطلاعات جغرافیایی، زئوتکنیکی و استراتژیکی محسوب می‌شود. این مهم عموماً توسط یک یا چند ماهواره با موقعیت و ناویگی مشخص محقق می‌شود. در این پژوهش با استفاده از پارامتر تعديل دقت هندسی^۱ تعداد مشخصی ماهواره در منظمه‌های با الگوی متقاضان جهت پوشش منطقه‌ای حداکثر مورد استفاده قرار گرفته است. پارامتر تعديل دقت هندسی برای یافتن موقعیت کاربر زمینی با استفاده از تعداد مشخصی ماهواره با موقعیت معلوم در منظومه تعریف می‌شود. در این مقاله با فرض داشتن موقعیت ایستگاه‌های زمینی، از مکوس تعریف پارامتر تعديل دقت هندسی برای یافتن موقعیت مناسب ماهواره‌ها در منظومه جهت رسیدن به پوشش حداکثر استفاده می‌شود. پارامتر تعديل دقت یک معیار هندسی است که هرچه کمتر باشد نشان دهنده دقت بیشتر در تعیین میزان پوشش دهنده است. در مدل ارائه شده اثر پیخی و فشردگی زمین در نظر گرفته شده است. این محاسبات برای نقاط جغرافیایی مشخص و برای مدت یک شبانه روز انجام شده است. تابیح حاکی از آن است که با بهره‌گیری از مدل جدید در زمانی که پارامتر تعديل دقت هندسی برای یک ایستگاه زمینی مقدار مناسبی باشد، مناطق اطراف آن نقطه (ایستگاه) با توجه به زاویه دید^۲ ماهواره‌ها (حداقل چهارتا) تحت پوشش مناسبی خواهد بود، همچنین نشان داده شده است که با بهره‌گیری سازمان یافته از تمام ماهواره‌های حاضر در منظومه ماهواره‌ای می‌توان با اطلاعات دریافتی به بهترین پوشش با کمترین تعداد ماهواره دست یافته.

New Approaches to Cover Regional Satellite System Design Using GDOP

Mahdi Fakoor^{1*}, Mohadese Ghorbani¹, Majid Bakhtiari²

1- Faculty of New Sciences & Technologies, University of Tehran, Tehran, Iran

2- Department of Mechanical Engineering, Iran University of Science and Technology, Tehran, Iran

* P.O.B. 14395-1561 Tehran, Iran, mfakoor@ut.ac.ir

ARTICLE INFORMATION

Original Research Paper

Received 12 January 2017

Accepted 09 April 2017

Available Online 03 May 2017

Keywords:

Earth coverage

Constellation

LEO orbit

Configuration

GDOP

ABSTRACT

Coverage of ground stations by satellites is a very important factor to access geographic, geotechnical and strategic information. This is generally achieved by one or more satellites with specified position and navigation. In this regard, in the area of low altitude orbits regional or global coverage of the Earth's surface is achieved utilizing various mathematical methods to change the position and arrangement of satellites. In this study, the arrangement of certain number of satellites is performed to reach maximum coverage. It is assumed that the satellite constellation is in the symmetrical Walker pattern. In this regard, taking into account the situation of user and determining the initial position of satellite in system, Geometric Dilution of Precision (GDOP), parameters are calculated utilizing a new model. The innovation in this new presented model is employing GDOP in an inverse manner. GDOP is a geometric standard in which the less related values for it represent more accuracy in determining the amount of coverage. In this study the effects of compression of the earth as well as chamfer are considered. The calculations are presented for specific geographic areas and only for one day. The results show that by taking advantage of the new computing model, the coverage area will dramatically increase. By organized employing of all the satellites in the constellation, with the best received information from satellites, better coverage can be achieved.

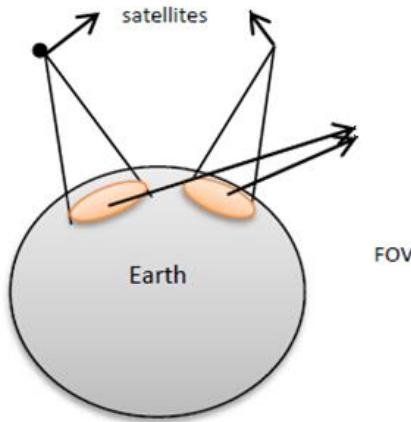
¹ GDOP (Geometric Dilution Of Precision)

² FOV (Field Of View)

Please cite this article using:

M. Fakoor, M. Ghorbani, M. Bakhtiari, New Approaches to Cover Regional Satellite System Design Using GDOP, *Modares Mechanical Engineering*, Vol. 17, No. 5, pp. 193-200, 2017 (in Persian)

برای ارجاع به این مقاله از عبارت ذیل استفاده نمایید:

۱- مقدمه**Fig. 1** Ground Track of FOV**شکل ۱** رد زمینی زاویه دید

مارکجی ماتوسیان در مطالعات خود به دو جنبه مهم طراحی مدار منظمه و تولید و گسترش منظمه با تجزیه و تحلیل میزان پوشش‌ها پرداخت که سبب صرفه‌جویی در هزینه‌ها برای رسیدن به پوشش‌دهی مناسب شد. الزامات پوشش‌دهی برای منظمه براساس هدف پژوهه تعیین می‌شود. منظمه‌های ماهواره‌ای در خارج از فضای کاری نظامی کاربرد بیشتری دارند تا جایی که امروزه بیشترین سهم را در فضا به خود اختصاص داده‌اند [2]. داگلاس پفر و جیسون پاریش در مطالعات خود به طراحی منظمه ماهواره‌ای نظامی با دو رویکرد سنتی و استفاده از الگوریتم بهینه‌سازی پرداختند [4]. محققان زیادی در مورد جزئیات طراحی منظمه‌ها جهت بهبود پوشش‌دهی جهانی زمین با یک چند ماهواره تلاش کردند [5-9]. نتایج برخی از این تحقیقات برای طراحان مفیدتر از طراحی ارتباطاتی مدرن و سیستم‌های ناوبری است. به ویژه هنگامی که یک مدل خاص را نمی‌توان به دلیل پوشش نامناسب عرض‌های جغرافیایی بالا با محدودیت‌های بودجه ارتباطی برای پایانه‌های کوچک به کار برد. تمام مدارهای در نظر گرفته شده یکی از مدارهای θ_1^7 ، θ_2^8 ، θ_3^9 یا θ_4^{10} در مدار دایروی و یا بیضی شکل هستند [11,10]. با توجه به این واقعیت بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی پوشش‌دهی جهان با درنظر گرفتن عرض جغرافیایی مشخص انجام می‌شود. برخی محققان تحقیقات خود را براساس توسعه پوشش‌دهی پیوسته تنها با یک باند خاص از عرض جغرافیایی انجام می‌دهند [12]. در واقعیت تمام این تحقیقات به پوشش‌دهی هندسی بستگی دارد. هر اتفاق مهمی می‌تواند منظمه ماهواره‌ای را تحت تأثیر قرار دهد. برای نمونه ثبات عملکردی منظمه ماهواره‌ای زمانی که شکست در مأموریت یک ماهواره رخ می‌دهد، یا سرویس‌دهی یک ماهواره با محدودیت‌هایی روبه‌رو می‌شود و یا درنظر گرفتن محدودیت‌های اقتصادی همگی از عوامل تأثیرگذار در عملکرد منظمه ماهواره‌ای است، همچنین باید به این نکته اشاره کرد زمانی که هزینه پرتاب ماهواره‌ها مهم باشد، کم کردن تعداد ماهواره‌ها ضروری است [13]. اکنون منظمه ماهواره‌ای برای پوشش‌دهی سطح زمین با بهینه‌سازی بخش‌های مستقل سیستم یا با آغاز از یک ساختار اولیه و ایجاد تغییرات کوچک بهینه می‌شوند. این کار با استفاده از یک کارپایه انجام شده است که اجزا نسبت به آن تغییر کردد. بالاردد، دریم، لنگ، واکر و ورتر از جمله افرادی بودند که با تغییرات کوچک در منظمه‌های ماهواره‌ای برای پوشش مورد نظر در ارتفاعات پایین بهینه‌سازی

امروزه با توجه به کاربرد گسترده ماهواره‌ها در تبادل اطلاعات، لزوم به کارگیری انواع ماهواره به ویژه ماهواره‌های مخابراتی احساس می‌شود. از این‌رو در سال‌های اخیر کشورهای متعددی اقدام به طراحی و ساخت انواع ماهواره بر بنای نیازهای خود کرده‌اند. تا دهه گذشته در مأموریت‌های فضایی از تک ماهواره استفاده می‌شد که محققان در گیر مشکلات آن بودند. سرانجام محققان دریافتند که تک ماهواره‌ها نمی‌توانند اهداف برخی مأموریت‌های فضایی را برآورده کنند. برای حل این مسئله استفاده از چند ماهواره در مدارهای متفاوت برای رسیدن به هدف مأموریت پیشنهاد شد که منظمه ماهواره‌ای نام گرفت. از دهه گذشته مفهوم منظمه ماهواره‌ای به رویکردی نوین برای دست‌یابی به کاربردهای فضایی تبدیل شد. این مفهوم ابتدا برای موقعیت‌یابی^۱ و پوشش زمین^۲ تعریف شد، ولی به تدریج به ارتباطات در سیستم‌های تلفن و موبایل نیز تبدیل شد.^۳ در سال‌های اخیر تحقیقات و مطالعات بسیاری بر مسایل مربوط به منظمه‌های ماهواره‌ای انجام شده است [1]، همچنین طراحی، ساخت و راهاندازی ماهواره‌ای بزرگ با قابلیت‌های بالا بسیار گران است. در نتیجه تحقیقات به سمت طراحی ماهواره‌های کوچک، ارزان و منظمه‌هایی با کارایی مشابه به جای ماهواره‌های بزرگ و گران پیش‌رفت. این منظمه‌ها به دلیل داشتن قابلیت‌هایی مانند انجام مأموریت‌های سنجش از دور و انعطاف‌پذیری در مأموریت‌های طولانی توجه زیادی را به خود جلب کردند. در سال‌های اخیر بیشترین ارتباطات سنجش از دور شامل منظمه‌های ماهواره‌ای، مدارهای کم ارتفاع^۴ و ارتفاع متوسط^۵ است [2].

در این مقاله سعی بر آن است که با استفاده از منظمه ماهواره‌ای با الگوی متقاضی، مقدار پارامتر تعديل دقت هندسی مناسب برای ایستگاه زمینی مورد نظر به دست آید. وقتی چینش ماهواره به صورتی باشد که پارامتر تعديل دقت هندسی یک نقطه (ایستگاه) مناسب باشد، می‌توان نتیجه گرفت که مناطق اطراف آن نقطه (ایستگاه) با توجه به FOV^۶ ماهواره‌ها (دست‌کم چهارتا) تحت پوشش مناسبی خواهد بود. زاویه دید ماهواره و رد زمینی آن روی سطح زمین در شکل ۱ نشان داده شده‌اند. هرچه پارامتر تعديل دقت هندسی مقدار کمتری داشته باشد، رد زمینی زاویه دید سنسور روی سطح زمین پوشش پیوسته‌تری روی زمین دارد و حتی در برخی مناطق ممکن است رد زمینی ماهواره‌ها روی سطح زمین باهم تداخل کنند که دقت پوشش را بالا می‌برد. هر ماهواره سطحی از روی زمین که در زاویه دید آن قرار دارد را پوشش می‌دهد. با انتخاب ایستگاه‌های زمینی در محدوده این منطقه می‌توان اطلاعات را از ماهواره مورد نظر دریافت کرد؛ بنابراین با انتخاب تعداد ماهواره‌های مناسب می‌توان پوشش یکپارچه از منطقه مورد نظر یا کل زمین داشت.

۱-۱- مراجعت

در بسیاری از تحقیقات در زمینه برنامه‌ریزی و دریافت اطلاعات ماهواره‌ای مسئله تک مدار برای یک ماهوار در نظر گرفته شده است. فرانک و همکارانش یک مدل مداری برای مشاهده زمین با لحاظ محدودیت‌ها به طور همزمان ارائه دادند. طرح آن‌ها در حد پیشنهاد باقی ماند و به نتایج عملی نرسید [3].

¹ (NAVSTAR/GPS, Glonass, GNSS)² (DMSP 5D-2, GOES, TIROS-N,FUEGO)³ (Iridium, Global star, Teledesic, ICO/Inmarsat-p, Ellipse, ECO)⁴ LEO⁵ MEO⁶ Field Of View

می‌شود. نقاط گره^۴: برای تعیین جهت‌گیری زاویه‌ای مدار نسبت به برخی از جهات اصلی استفاده می‌شود. آرگومان حضیض^۵: آرگومان حضیض برای تعیین جهت‌گیری بیضی در صفحه مداری استفاده می‌شود. آنمالی واقعی^۶: آنمالی واقعی برای تعیین محل ماهواره در مدار استفاده می‌شود. در این پژوهش مقدار پارامتر تعديل دقت برای حالات مختلفی که ماهواره‌ها در مدار قرار می‌گیرند، محاسبه شده است. با استفاده از تعادل از ماهواره‌های منظمه که در لحظه نسبت به ایستگاه زمینی در موقعیت مناسبی قرار دارند، بهترین میزان پارامتر تعديل دقت هندسی بدست آمده است. در این زمان با توجه به FOV ماهواره‌ها می‌توان نتیجه گرفت که مناطقی که در شعاع رد زمینی ماهواره‌ها قرار دارند تحت پوشش دهی مناسبی قرار گرفته‌اند. برای پیدا شدن این مدل جدید از معکوس پارامتر تعديل هندسی در به دست آوردن بهترین موقعیت ماهواره‌ها در منظمه برای رسیدن به پوشش حداکثری از سطح زمین استفاده شده است. ابتدا یک منظمه ماهواره‌ای اولیه لتو با 72 ماهواره در ارتفاع 800 کیلومتر از سطح زمین فرض می‌شود، سپس تعداد ماهواره‌ها کم شد تا جایی که بتوان با کمترین تعداد ماهواره به پوشش حداکثری پیوسته از سطح منطقه مورد نظر دست یافت. این پوشش با استفاده از معیار پارامتر تعديل دقت هندسی برای 5 ایستگاه زمینی شامل شهرهای تهران، تبریز، مشهد، چابهار و ماهشهر تعیین و بررسی می‌شود.

2-2- فرمول‌بندی مسئله

ضریب پارامتر تعديل دقت هندسی، در ناویری، تعیین موقعیت و مشخص کردن نرخ خطای در سه بعد^۷ و تعديل دقت زمانی به کار می‌رود. زمان یک فاکتور مهم برای دقت بالای موقعیت است. برای محاسبه این چهار بعد (X, Y, Z و زمان) حداقل چهار ماهواره نیاز است. موقعیت گیرنده از موقعیت ماهواره محاسبه می‌شود و نرخ فاصله و موقعیت گیرنده تخمین زده می‌شود. هندسه خوب نشان‌دهنده پارامتر تعديل دقت پایین است. مقدار پارامتر تعديل دقت هندسی یک عدد حقیقی بین صفر تا بی‌نهایت می‌تواند تغییر کند. صفر یعنی این که ماهواره‌ها توزیع (پراکندگی) ایده‌آلی برای محاسبه موقعیت کاربر دارند، ولی در واقعیت رسیدن به مقادیر کمتر از یک امکان پذیر نیست. اعداد بزرگ‌تر از شش نشان‌دهنده عملکرد ضعیف این مجموعه است.

برای توضیح هندسی این معیار یک هرم مربعی شکل که با اتصال خطوط بین چهار ماهواره و قرار گرفتن گیرنده در نوک هرم در نظر گرفته می‌شود. حجم شکل که با بردارهای یکه از گیرنده به ماهواره تشکیل می‌شود با عکس مقدار پارامتر تعديل دقت پایین متناسب است. حجم بیشتر هرم نشان‌دهنده پارامتر تعديل دقت پایین کمتر و بر عکس حجم کمتر هرم مقدار بیشتری از این پارامتر را نشان می‌دهد. ضریب بهتری از این پارامتر با استفاده از تعادل ماهواره‌های بیشتر برای تخمین موقعیت بدست می‌آید [28].

در این تحقیق با استفاده از پارامتر تعديل دقت هندسی که یک معیار خطای در سیستم‌های مکان‌یابی مانند GPS است، برای طراحی منظمه ماهواره‌ای و استفاده از این منظمه در کاربردهای مختلف از جمله پوشش سطح زمین استفاده شده است. در این پژوهش از این معیار به صورت معکوس استفاده شده است. یعنی موقعیت ایستگاه زمینی روی سطح زمین ثابت در نظر گرفته شده و براساس آن موقعیت ماهواره‌ها طوری تعیین شده

کردند [14-16]. بیچ و همکارانش سه الگوریتم ماهواره‌ای را طراحی و تست کردند. ۱- واکر: یک منظمه متقاضی است که زاویه میل تمام ماهواره‌های آن یکسان است. ۲- منظمه قطبی: یک الگوریتم این منظمه نامتقاضی است. ۳- الگوریتم جستجوی تصادفی تطبیقی. آن‌ها این سه الگوریتم را آزمایش و با یکدیگر مقایسه کردند [17]. باید در نظر داشت هنگامی که مأموریت یک ماهواره از منظمه با شکست مواجه شود در کاربری منظمه اختلال ایجاد می‌شود. کلی و همکارش تلاش کردند تا این خلا را با استفاده از دیگر ماهواره‌ها متداول سازند که یک مدل برای چرخه عمر ماهواره در منظمه و مفهوم جایگزینی ماهواره‌ها در این شرایط ارائه دادند. البته بهینه‌سازی و صرفه اقتصادی را نیز در کار خود مورد نظر قرار دادند [18].

طراحی منظمه‌های ماهواره‌ای برای پوشش منطقه‌ای یا جهانی اهمیت یافت. مطالعات بسیاری برای پوشش غیرپیوسته برای یک منطقه خاص [20,19,16]، مطالعات بسیاری برای پوشش غیرپیوسته برای انجام شده است [24-21]. هانسون و همکارانش منظمه ماهواره‌ای با چاپ شده است [24]. هانسون و همکارانش تکرار شونده را برای بهبود پوشش منطقه‌ای مدارهای دایره‌ای با رد زمینی تکرار شونده را برای این منطقه خاص ارائه دادند. آن‌ها نقطه گره و آنومالی متوسط هر ماهواره را تعیین و بهترین منظمه ماهواره‌ای را برای پوشش نقطه مورد نظر روی زمین به دست آورند. در ادامه مینگ ما و همکارش بهترین منظمه ماهواره‌ای را با کمترین زاویه میل به دست آورند [25]. انگیزه به حداقل رساندن هزینه در این روش سبب شد تا عبدالخلیک و همکارش مطالعاتی برای یافتن راه حلی برای آن انجام دهند. آن‌ها در راه حل پیشنهادی خود پوشش دهی مناطق مورد نظر بدون مانور ماهواره‌ای را در نظر گرفتند. مزیت این روش زمان کوتاه برای دید از تمام مناطق است، زیرا مانور مداری ماهواره‌ها برای رسیدن به یک موقعیت جهت پوشش نقطه مورد نظر زمان بسیار است. از معایب این طرح می‌توان به این نکته اشاره کرد که برخی مناطق ممکن است پوشش دقیقی داده نشوند؛ بنابراین برای هر مأموریت باید یک تعادل بین دقت پوشش دهی مناطق و زمان بازدید در نظر گرفت [26]. کاپلن و همکارانش برای پوشش دهی هر نقطه از زمین از یک پارامتر هندسی با حداقل چهار ماهواره استفاده کردند. برای این کار از یک ایستگاه زمینی به عنوان پایگاه اصلی استفاده کردند. برای دقت اندازه‌گیری در موقعیت‌یابی از معیاری به نام پارامتر تعديل دقت هندسی^۸ استفاده کردند. در سال‌های اخیر موضوع ارتباط مخابرات بین ماهواره‌ها نیز مورد نظر قرار گرفته است [27].

2- مسئله و روابط آن

2-1- بیان مسئله

طراحی منظمه‌های ماهواره‌ای بهینه کلید حل مشکل در انواع کاربردها مانند ناویری، پوشش منطقه‌ای- جهانی، سنجش از راه دور، مشاهده زمین و... است. تعادل کل ماهواره‌های منظمه به نوع مأموریت، فاکتورهای اقتصادی، پارامترهای طراحی، تعادل ماهواره‌های هر مدار، صفحه مداری و... بستگی دارد. پارامترهای مداری 6 پارامتر اصلی هستند که برای تعریف هر مدار و موقعیت ماهواره در مدار از آن‌ها استفاده می‌شود. این پارامترها عبارت از نیم‌قطر اصلی (a)^۹: این محور برای تعیین اندازه مدار استفاده می‌شود. نیم‌قطر اصلی فاصله بین محور طولی مدار بیضوی‌ای است که ماهواره می‌پیماید. خروج از مرکزیت (e)^{۱۰}: خروج از مرکز نسبت فاصله بین دوکانون است. زاویه میل (i): شب زاویه‌ای است که برای تعیین شب مدار استفاده

¹ GDOP

² Semi major axes

³ Eccentricity

⁴ Right ascension of ascending node

⁵ Argument of Perigee

⁶ True Anomaly

⁷ PDOP

دارند؛ بنابراین $h=0$ است. با استفاده از این ضرایب می‌توان فاصله ایستگاه زمینی تا مرکز زمین را با در نظر گرفتن اثر فشردگی زمین از رابطه (3) محاسبه کرد.

$$R_{\text{user}} = \begin{pmatrix} -G_1 \cos \phi \cos \lambda \\ -G_1 \cos \phi \sin \lambda \\ -G_1 \sin \phi \end{pmatrix} \quad (3)$$

در آن λ بیانگر طول جغرافیایی ایستگاه زمینی مورد نظر است. برای محاسبه فاصله مرکز زمین تا هر یک از ماهواره‌ها می‌توان از رابطه (4) استفاده کرد.

$$R_s = \left(\frac{h^2}{mu} \right) \left(\frac{1}{1 + e * \cos(TA)} \right) (\cos(TA) + \sin(TA)) \quad (4)$$

در آن h ممتد زاویه‌ای مدار mu پارامتر گرانش، e خروج از مرکزیت مدار و TA آنومالی حقیقی است. R_1 فاصله بین ایستگاه زمینی و ماهواره که می‌توان آن را از تفیق برداری فاصله‌های ایستگاه و ماهواره از مرکز زمین از رابطه (5) به دست آورد.

$$\begin{aligned} R_1 &= R_s - R_{\text{user}} \\ R_1 &= R_{1x}i + R_{1y}j + R_{1z}k \end{aligned} \quad (5)$$

این مقدار را می‌توان برای تمامی ماهواره‌ها به دست آورد، ولی تنها ماهواره‌هایی می‌توانند در محاسبه پارامتر تعديل دقت هندسی کمک کنند که در آن لحظه در دید ایستگاه زمینی قرار داشته باشند. برای این منظور قیدی برای در دسترس بودن ماهواره‌های انتخاب می‌شود که فاصله میان ایستگاه و ماهواره کمتر از شعاع کره زمین باشد. تعداد این ماهواره‌ها باید کمتر از 4 ماهواره باشد. بردارهای ماهواره‌های انتخاب شده در یک ماتریس به نام A قرار داده می‌شوند. این ماتریس جزو اصلی در محاسبه پارامتر تعديل دقت هندسی است.

مقدار R با اضافه شدن محاسبه زمان انتشار از ماهواره تا گیرنده به دست می‌آید. فاصله r_j برای ماهواره j -ام به صورت رابطه (6) (تعریف می‌شود).[29].

$$r_j = \|s_j - u\| + ct_b \quad j=1,2,3,4 \quad (6)$$

در آن c سرعت نور و t_b خطای ساعت گیرنده یا بایاس زمان سیستم است. موقعیت کاربر در سه راستا به صورت (X_u, Y_u, Z_u) و زمان خطای t_b نشان داده می‌شوند. اندازه فاصله به دست آمده از چهار ماهواره به صورت رابطه (7) است.

$$r_j = \sqrt{(X_j + x_u)^2 + (Y_j + y_u)^2 + (Z_j + z_u)^2} + ct_b \quad (7)$$

در آن (X_j, Y_j, Z_j) نشان‌دهنده موقعیت ماهواره j -ام در سه بعد است. معادله بالا با استفاده از سری تیلور حول نقطه کاربر تقریبی $(\hat{x}_u, \hat{y}_u, \hat{z}_u)$ خطی می‌شود و از مراتب بالاتر صرف نظر می‌شود. با تعریف $\hat{r}_j$ در رابطه (8) را به صورت زیر خواهیم داشت.

$$\rho \Delta_j = r_j - \hat{r}_j = a_{xj} \Delta x_u + a_{yj} \Delta y_u + a_{zj} \Delta z_u + ct_b \quad (8)$$

که در آن ضریب a_{Ej} از رابطه (9) بدست می‌آید.

$$a_{Ej} = \frac{E_j - \hat{E}_j}{\hat{r}_j}. E = x.y.z \quad (9)$$

فاصله $\hat{r}_j$ که در رابطه بالا استفاده شده به صورت رابطه (10) محاسبه می‌شود.

$$r_j = \sqrt{(x_j + \hat{x}_u)^2 + (y_j + \hat{y}_u)^2 + (z_j + \hat{z}_u)^2} \quad (10)$$

علاوه بر عبارت بالا ΔE_u نیز در رابطه (8) استفاده شده که به صورت رابطه (11) قابل محاسبه است.

$$\Delta E = E_u - \hat{E}_u. E = x.y.z \quad (11)$$

که این پارامتر به کمترین مقدار ممکن برسد. در این زمان علاوه بر این که ایستگاه زمینی در دید ماهواره‌ها قرار دارد، ماهواره‌ها بهترین چینش را نسبت به آن ایستگاه زمینی دارند. در این زمان می‌توان با استفاده از زاویه دید سنسور ماهواره و رد زمینی آن روی سطح زمین بهترین پوشش را از سطح منطقه مورد نظر به مرکز ایستگاه زمینی و شعاع مشخص دست یافت. با داشتن موقعیت اولیه ماهواره‌ها و ایستگاه زمینی اقدام به محاسبه این ضریب برای بازه زمانی مورد نظر می‌شود.

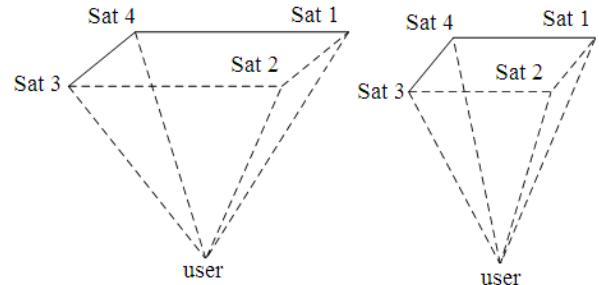
با بدست آوردن معیار پارامتر تعديل دقت هندسی برای ایستگاه‌های مختلف با منظمه‌های ماهواره‌ای مورد نظر می‌توان به این مهم دست یافت که در هر زمان از شبانه روز از کدام یک از ایستگاه‌های زمینی می‌توان پوشش بهتری را از منظمه ماهواره‌ای دریافت کرد. شکل 3 سیستم مختصات اینرسی زمین مرکز را نشان می‌دهد. محور Z از تقاطع استوا و نصف‌النهار گرینویچ عبور می‌کند. محور Z به صورت عمود و محور U از قانون دست راست به دست می‌آید. در این شکل موقعیت ایستگاه زمینی و ماهواره شماره 1 نشان داده شده است. فاصله میان ایستگاه و ماهواره نیز با R_1 نشان داده شده است.

برای به دست آوردن موقعیت کاربر زمینی (ایستگاه زمینی) نیاز به ضریب فشردگی زمین است که برای محاسبه آن از معادلات (2,1) استفاده می‌شود.

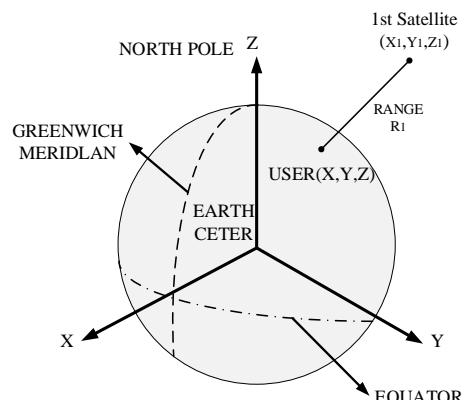
$$G_1 = \frac{1}{\sqrt{1 - (2f - f^2)\sin \phi}} + h \quad (1)$$

$$G_2 = \frac{(1-f)^2}{\sqrt{1 - (2f - f^2)\sin \phi}} + h \quad (2)$$

که در آن f یک ضریب ثابت و ϕ عرض جغرافیایی ایستگاه زمینی مورد محاسبه و h ارتفاع از سطح زمین است. چون ایستگاه‌ها روی سطح زمین قرار

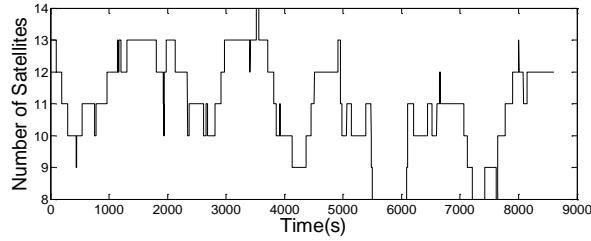

شکل 2 تعیین GDOP با چندمان 4 ماهواره و یک کاربر روی سطح زمین

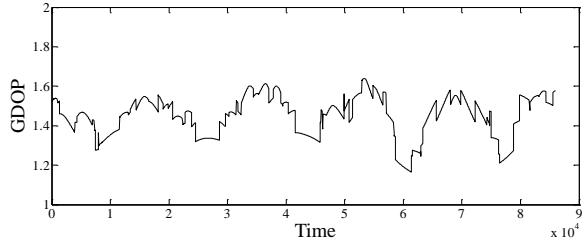

شکل 3 ارتباط بین ایستگاه زمینی (کاربر) و ماهواره در دستگاه زمین مرکز

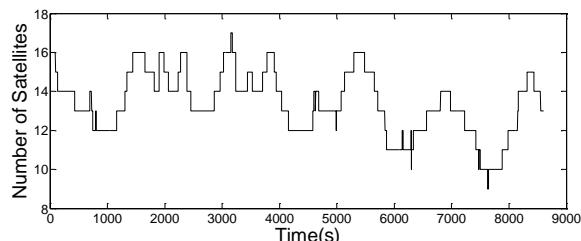

شکل 11 تعداد ماهواره‌های در دید در طول زمان یک شبانه روز برای ایستگاه چابهار

شکل 12 نمودار GDOP برحسب زمان برای یک شبانه روز برای ایستگاه ماهشهر

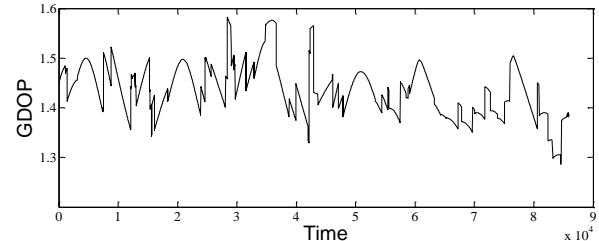
شکل 13 تعداد ماهواره‌های در دید در طول زمان یک شبانه روز برای ایستگاه ماهشهر

است. با به دست آوردن مقدار GDOP برای هر ایستگاه تا شعاع 3000 کیلومتری آن ایستگاه پوشش داده می‌شود؛ بنابراین با انتخاب یک ایستگاه که اطلاعات بهتری در اختیار ما قرار می‌دهد می‌توان کل کشور ایران را تحت پوشش قرار داد.

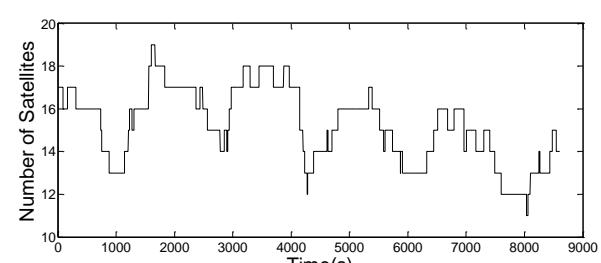
تا اینجا تمامی نمودارها با درنظر گرفتن 72 ماهواره در منظومه ماهواره‌ای به دست آمدند، حال در نمودارهای زیر تعداد ماهواره‌هایی که در هر لحظه در دید مختصات جغرافیایی ایستگاه مورد نظر دارند نشان داده شده است. در شکل 14 به بعد در هر مرحله تعداد ماهواره‌های موجود در شده است. در شکل 14 این مقدار محدود است و از دیدگاه اقتصادی ساخت منظومه کم ماهواره می‌شود تا مرحله‌ای که با کمترین تعداد ماهواره ممکن به پاسخ مناسب دست یابد. این محاسبات برای ایستگاه زمینی شهر تهران انجام شده‌اند. در شکل 14 این محاسبات برای 60 ماهواره انجام شده است. تعداد ماهواره برای یک منشومه ماهواره‌ای بسیار زیاد است و از دیدگاه

در شکل 16 نیز همین روند ادامه یافته است.

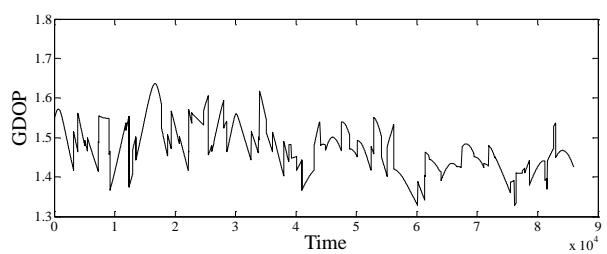
همان‌طور که در شکل 17 مشاهده می‌شود با منظومه ماهواره‌ای 20 تایی در برخی از زمان‌ها تعداد ماهواره‌ها به 4 عدد یعنی حداقل میزان در دسترس برای محاسبه پارامتر تعديل دقت می‌رسد. برای منظومه‌های کمتر از 20 ماهواره تعداد ماهواره‌های در دید به کمتر از 4 ماهواره می‌رسد که نمی‌توان به محاسبه این پارامتر پرداخت. از دیگر مزایای این روش این است که هرگاه در منظومه حداقل 4 ماهواره در دید داشته باشیم که در موقعیت خوبی نسبت به هم قرار گرفته باشند می‌توان به نتایج مطلوبی دست یافت؛ بنابراین

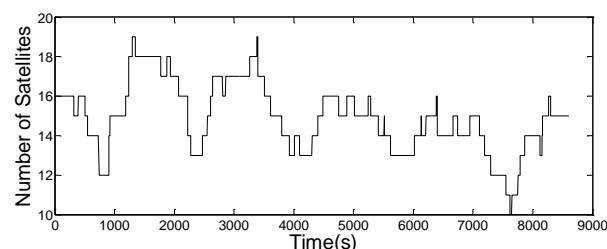
شکل 6 نمودار GDOP برحسب زمان برای یک شبانه روز برای ایستگاه تبریز

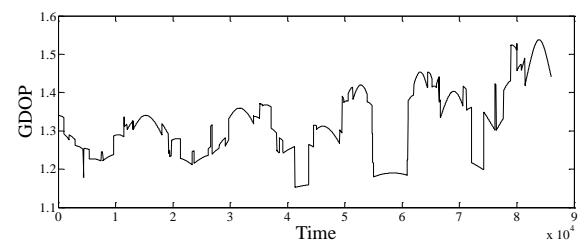
شکل 7 تعداد ماهواره‌های در دید در طول زمان یک شبانه روز برای ایستگاه تبریز

شکل 8 نمودار GDOP برحسب زمان برای یک شبانه روز برای ایستگاه مشهد

شکل 9 تعداد ماهواره‌های در دید در طول زمان یک شبانه روز برای ایستگاه مشهد

شکل 10 نمودار GDOP برحسب زمان برای یک شبانه روز برای ایستگاه چابهار

با به دست آوردن مقدار GDOP برای هر ایستگاه اطلاعات را تکمیل تر می‌کنیم. هر ماهواره برابر 3000 کیلومتر به عبارت دیگر FOV زاویه دید سنسور ماهواره است که رد زمینی آن دایره‌ای با شعاع 3000 کیلومتر

ادامه داد.

4- نتیجه‌گیری

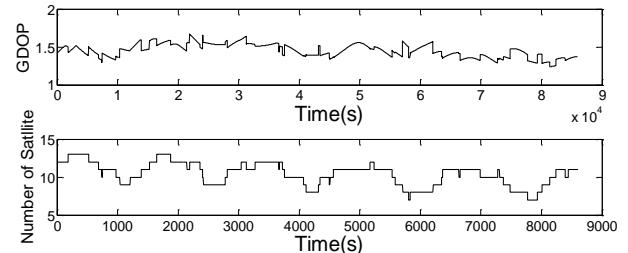
در این پژوهش بر بهدست آوردن پارامتر تعديل دقت هندسی به منظور استفاده در پوشش دهی منطقه‌ای تلاش شد. نوآوری مورد نظر در این پژوهش استفاده معکوس از کاربرد پارامتر تعديل دقت هندسی در پوشش منطقه‌ای است. با کمک این پارامتر می‌توان برای هر ایستگاه زمینی میزان دقت پوشش را در زمان‌های مختلف بهدست آورد. بدین ترتیب برای پوشش منطقه‌ای یک مختصات مورد نظر مانند کشور ایران می‌توان به این مهم دست یافت که در هر زمان استفاده از اطلاعات کدام یک از ایستگاه‌ها ما را به نتایج بهتری می‌رساند. از این‌رو زمانی که ماهواره‌ها در موقعیت مناسبی قرار داشته باشند پارامتر تعديل دقت هندسی به حداقل مقدار خود می‌رسد. با توجه به FOV ماهواره‌ها می‌توان نتیجه گرفت که مناطق اطراف ایستگاه زمینی تحت پوشش مناسب با بهترین دقت قراردارند. این پوشش دهی تا شاعع 3000 کیلومتر از هر ایستگاه بهدست می‌آید، در هر زمان از تمام ایستگاه‌ها پوشش وجود دارد و می‌توان با استفاده از معیار پارامتر تعديل دقت هندسی ایستگاه بهتر را در هر زمان تعیین کرد. روش‌های مختلفی برای پوشش دهی استفاده می‌شود، ولی در بیشتر این روش‌ها به تعداد زیادی ماهواره در منظومه مورد نیاز است. با این روش با توجه به این که سطح پوشش از هر ایستگاه حدود 3000 کیلومتر است، با داشتن حداقل 20 ماهواره می‌توان به پارامتر تعديل دقت خوب و در نتیجه پوشش مناسب و مورد نظر از کشور ایران داشت.

5- فهرست علائم

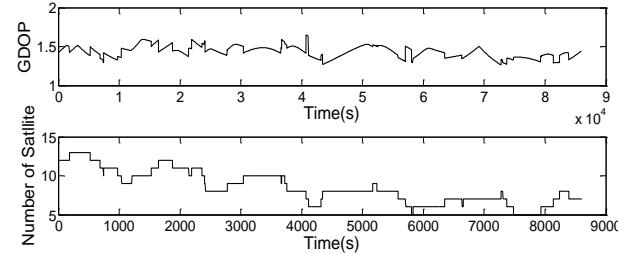
نیم‌قطر اصلی	<i>a</i>
سرعت نور	<i>c</i>
خروج از مرکزیت	<i>e</i>
خطای فاصله	<i>er</i>
ضریب ثابت فشرده‌گی	<i>f</i>
ضریب فشرده‌گی زمین	<i>G</i>
ماتریس روتی	<i>H</i>
ممتد زاویه‌ای مدار	<i>h</i>
زاویه میل	<i>i</i>
ارتفاع	<i>l</i>
پارامتر گرانش	<i>mu</i>
فاصله مرکز زمین تا ماهواره	<i>R_s</i>
فاصله ایستگاه زمینی تا مرکز زمین	<i>R_{user}</i>
زمان	<i>t</i>
خطای ساعت گیرنده	<i>t_b</i>
آنومالی حقیقی	<i>TA</i>
طول	<i>X</i>
عرض	<i>Y</i>
ارتفاع	<i>Z</i>
علایم یونانی	
طول جغرافیایی	λ
فاصله ماهواره زام	ρ_j
عرض جغرافیایی	ϕ
آرگومان حضیض	ω

می‌توان با داشتن کمترین تعداد ماهواره در منظومه به پوشش خوبی دست یافت.

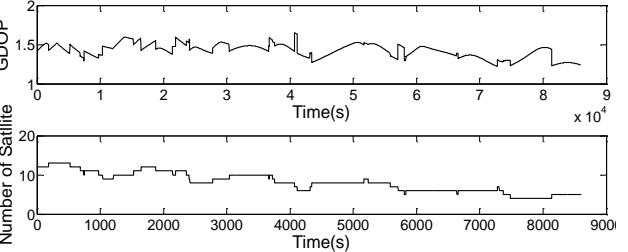
در این نتیجه با توجه به شکل 15 کمترین تعداد ماهواره در دسترس 5 عدد است که شرط حداقل 4 ماهواره را برقرار می‌کند؛ بنابراین می‌توان تعداد ماهواره‌ها را کم کرد. این روند را می‌توان تا برقراری شرط حضور 4 ماهواره

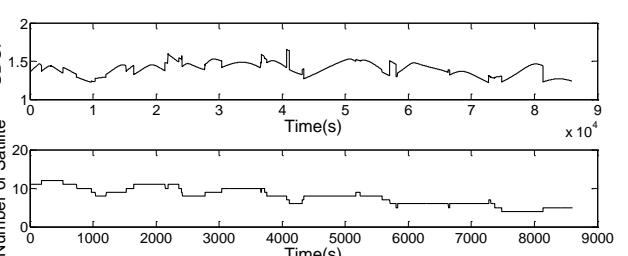
شکل 14 GDOP و تعداد ماهواره‌های در دید در طول زمان یک شبانه روز برای ایستگاه تهران با منظومه شامل 60 ماهواره

شکل 15 GDOP و تعداد ماهواره‌های در دید در طول زمان یک شبانه روز برای ایستگاه تهران با منظومه شامل 50 ماهواره

شکل 16 GDOP و تعداد ماهواره‌های در دید در طول زمان یک شبانه روز برای ایستگاه تهران با منظومه شامل 40 ماهواره

شکل 17 GDOP و تعداد ماهواره‌های در دید در طول زمان یک شبانه روز برای ایستگاه تهران با منظومه شامل 20 ماهواره

اختصارات

Field of View	FOV
Geometrical Dilution of Precision	GDOP

6- مراجع

- constellations: a multi-criteria performance comparison of classical walker patterns and new design patterns, *Acta astronautica*, Vol. 42, pp. 555-564, 1998.
- [14] J. Walker, Some circular orbit patterns providing continuous whole earth coverage, *the British Interplanetary Society*, Vol. 24, pp. 369-384, 1971.
- [15] J. G. Walker, Satellite constellations, *the British Interplanetary Society*, Vol. 37, pp. 559-572, 1984.
- [16] W. R. Gilks, S. Richardson, D. Spiegelhalter, *Markov chain Monte Carlo in practice*, pp. 145-158, London: CRC press, 1995.
- [17] J.G. Walker, *Coverage Predictions and Selection Criteria for Satellite Constellations*, pp. 9-23, United Kingdom, DTIC Document, 1982.
- [18] J.G. Walker, *Circular orbit patterns providing continuous whole earth coverage*, pp. 26-33, United Kingdom, DTIC Document, 1970.
- [19] M. P. Ferringer, D. B. Spencer, Satellite constellation design tradeoffs using multiple-objective evolutionary computation, *Journal of Spacecraft and Rockets*, Vol. 43, pp. 1404-1411, 2006.
- [20] T. J. Lang, Optimal low Earth orbit constellations for continuous global coverage, *Astrodynamic Conference*, Victoria; Canada, pp. 1199-1216, 1994.
- [21] J. E. Draim, A common-period four-satellite continuous global coverage constellation, *Guidance, Control, and Dynamics*, Vol. 10, pp. 492-499, 1987.
- [22] T. J. Lang, J. M. Hanson, Orbital constellations which minimize revisit time, *Advances in the Astronautical Sciences*, Vol. 54, pp. 1071-1086, 1987.
- [23] P. R. Escobal, Methods of orbit determination, New York: Wiley, pp. 42-127, 1965.
- [24] D. Schmitt, Low altitude satellite constellations that minimize worldwide revisit time, *AAS Paper*, pp. 89-379, 1989.
- [25] J.M. Hanson, M.J. Evans, R.E. Turner, Designing good partial coverage satellite constellations, *the Astronautical Sciences*, Vol. 40, No. 2, pp. 215-239, 1992.
- [26] M. A. Chylla, C. D. Eagle, Efficient computation of satellite visibility periods, *Proceedings of the 2nd AAS/AIAA Meeting*, Colorado, USA, Feb. 24-26, pp. 823-834, 1992.
- [27] D. M. Ma, W. C. Hsu, Exact design of partial coverage satellite constellations over oblate earth, *Journal of Spacecraft and Rockets*, Vol. 34, No. 1, pp. 29-35, 1997.
- [28] O. Omarabdellahik, D. Mortari, Orbit design for ground surveillance using genetic algorithms, *Guidance, Control, and Dynamics*, Vol. 29, pp. 1231-1235, 2006.
- [29] J. Bao, Y. Tsui, *Fundamentals of global positioning system receivers: a software approach*, pp. 7-67, New York: John Wiley & Sons, 2005.
- [1] M. Fakoor, F. Amozegary, M. Bakhtiari, Modeling of large scale relative motion of two satellites in elliptical orbit, *Modares Mechanical Engineering*, Vol. 17, pp. 187-198, 2017 (in Persian).
- [2] M. G. Matossian, Improved candidate generation and coverage analysis methods for design optimization of symmetric multisatellite constellations, *Acta astronautica*, Vol. 40, No. 2, pp. 561-571, 1997.
- [3] J. Frank, A. Jonsson, R. Morris, D. E. Smith, et al, Planning and scheduling for fleets of earth observing satellites, *Proceedings of The 6th International Symposium on Artificial Intelligence, Robotics, Automation and Space*, Montreal, Canada, Vol.47, pp. 777-780, June 2001.
- [4] D. J. Pegher, J. A. Parish, *Optimizing coverage and revisit time in sparse military satellite constellations: A comparison of traditional approaches and genetic algorithms*, Master's Thesis, Naval Postgraduate School, Monterey California, 2004.
- [5] J. E. Draim, Three-and four-satellite continuous-coverage constellations, *Guidance, Control, and Dynamics*, Vol. 8, No. 6, pp. 725-730, 1985.
- [6] R. D. Luders, Satellite networks for continuous zonal coverage, *ARS Journal*, Vol. 31, No. 2, pp. 179-184, 1961.
- [7] A. H. Ballard, Rosette constellations of earth satellites, *IEEE Transactions on Aerospace and Electronic Systems*, Vol. 5, No. 1, pp. 656-673, 1980.
- [8] L. Rider, Optimized polar orbit constellations for redundant earth coverage, *the Astronautical Sciences*, Vol. 33, pp. 147-161, 1985.
- [9] J. G. Walker, Continuous whole-earth coverage by circular-orbit satellite patterns, pp. 177-208, DTIC Document, 1977.
- [10] T. J. Lang, Symmetric circular orbit satellite constellations for continuous global coverage, *Proceedings of the AAS/AIAA Astrodynamics Conference*, Kalispell, Montana, pp. 1111-1132, 1987.
- [11] J. E. Draim, Continuous global N-tuple coverage with $(2N+2)$ satellites, *Guidance, Control, and Dynamics*, Vol. 14, pp. 17-23, 1991.
- [12] L. Rider, Analytic design of satellite constellations for zonal earth coverage using inclined circular orbits, *the Astronautical Sciences*, Vol. 34, pp. 31-64, 1986.
- [13] E. Lansard, E. Frayssinet, J.-L. Palmade, Global design of satellite